

Lucemburkové

1310 - 1437

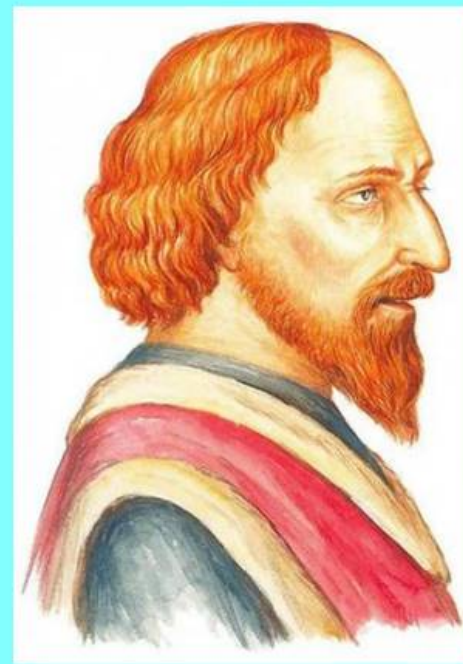
Jan Lucemburský

Karel IV.

Václav IV.

Zikmund Lucemburský

ČESKÝ STÁT PO VYMŘENÍ PŘEMYSLOVCŮ R. 1306

1306 - 1310

RUDOLF HABSBURSKÝ

KRÁL KAŠE

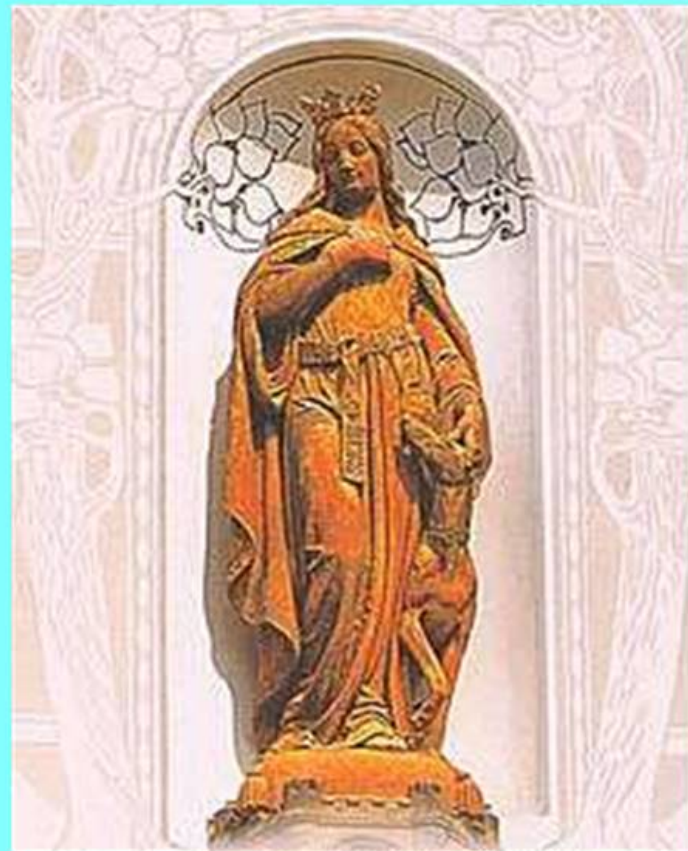
VYNIKAL

střízlivou rázností, chladnou ukázněností a
přísnou hospodárností; žil prostě a šetrně,
naprosto odlišně od nádherymilovného
způsobu svých předchůdců. “

- Zdeněk Fiala

1. přezýván král Kaše
2. manžel Elišky Rejčky - vdova po Václavu II.
3. z rodu rakouských Habsburků
4. rozpory s českou šlechtou

5. šetrný, snažil se dát do pořádku hospodářství českých zemí
6. zemřel při pokusu potlačit povstání české šlechty na úplavici

Rudolf Habsburský (podoba ze 16. století)

Rudolfova jezdecká pečeť

Památník na místě panovníkova skonu poblíž Horažďovic

SMRT RUDOLFA HABSBURSKÉHO

Při obléhání Horažďovic onemocněl na úplavici a stav jeho stal se brzy beznadějným. Předvídaje smrt svou, povolal k sobě do ležení před městem dva opaty, sedleckého i zbraslavského, s jejichž radou a pomocí učinil o záležitostech svých poručení křesťanské. Milované manželce své Elišce Polské, nyní již po druhé vdově, zapsal dvacet tisíc hřiven stříbra; otci svému vzkázal, aby nevěřil pověstem, nastanou-li které, o nějakém jeho otrávení a zaslal mu vlastnoruční popis oněch skutků, kterými svědomí své cítil obtíženo s prosbou, aby stala se náhrada těm, kterým ublíženo bylo. Tak skončil, teprv 26letý, dne 4.července 1307, v devátém měsíci po svém na trůn povýšení, když měl právě korunován býti.

JINDŘICH KORUTANSKÝ

pečeť

1. korutanský vévoda
2. manžel Anny Přemyslovny
dcera Václava II.
3. úpadek českého státu - vyhnán

DOMNĚLÁ PODOBA JANA LUCEMBURSKÉHO (1296–1346):

Eliška Přemyslovna,
manželka
Jana Lucemburského

mince

Janova královská pečeť

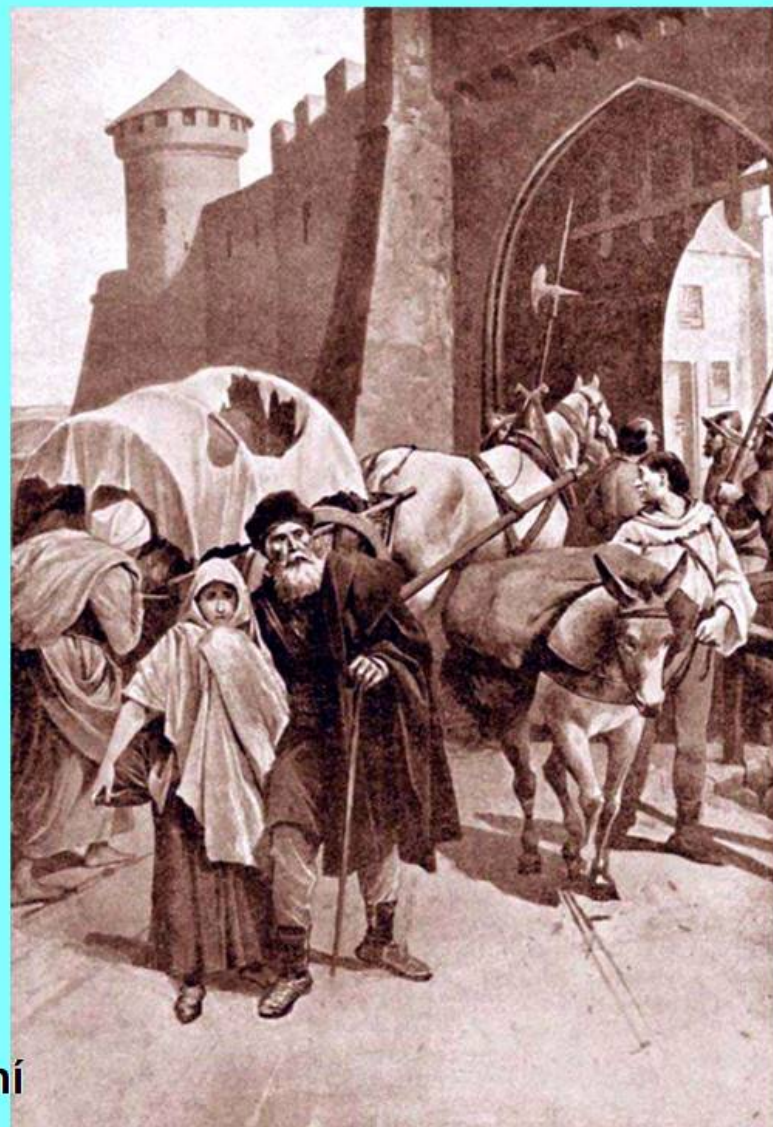

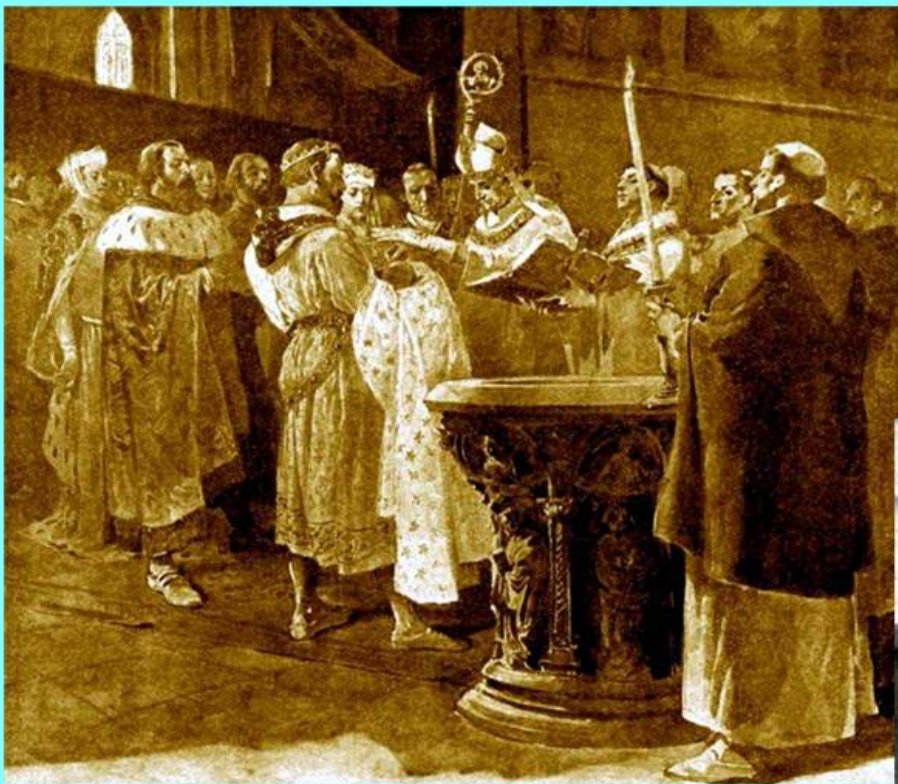
Jezdecký portrét krále Jana
v Gelnhausenově kodexu

příjezd do Prahy

útěk Elišky Přemyslovny v přestrojení

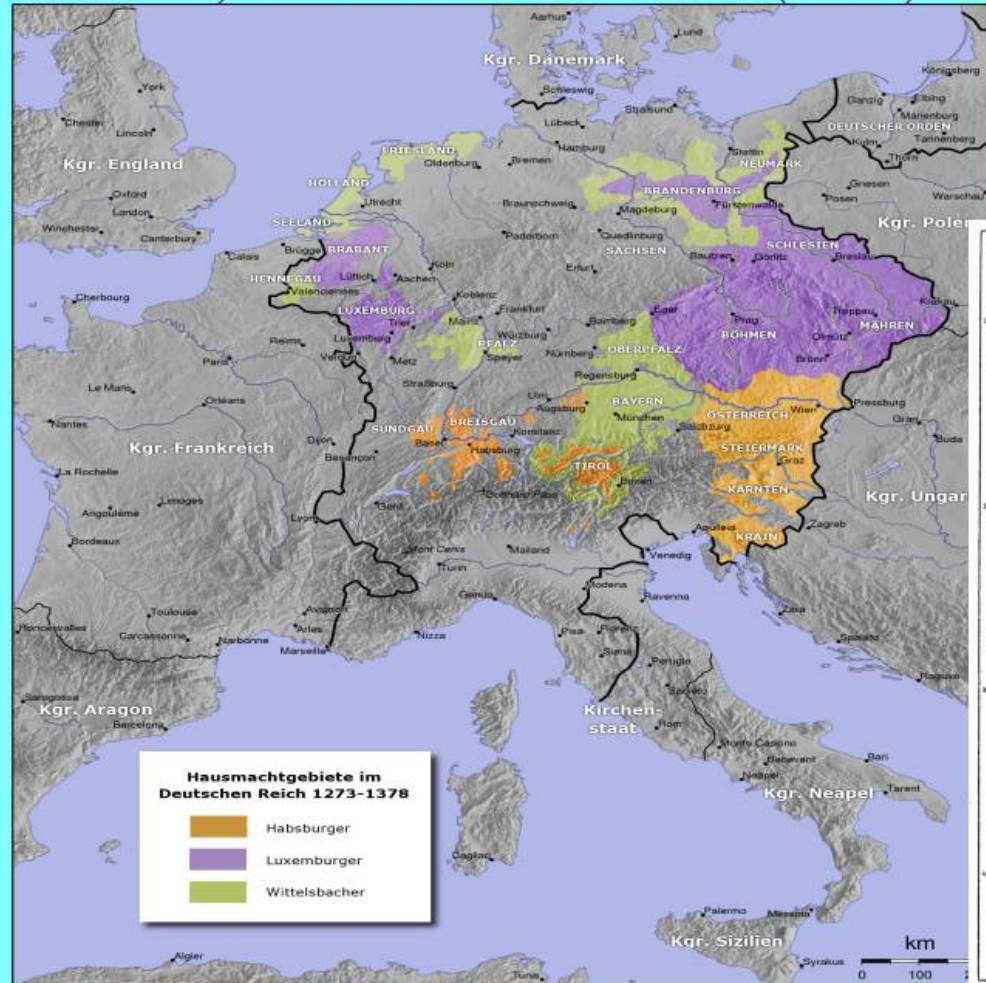

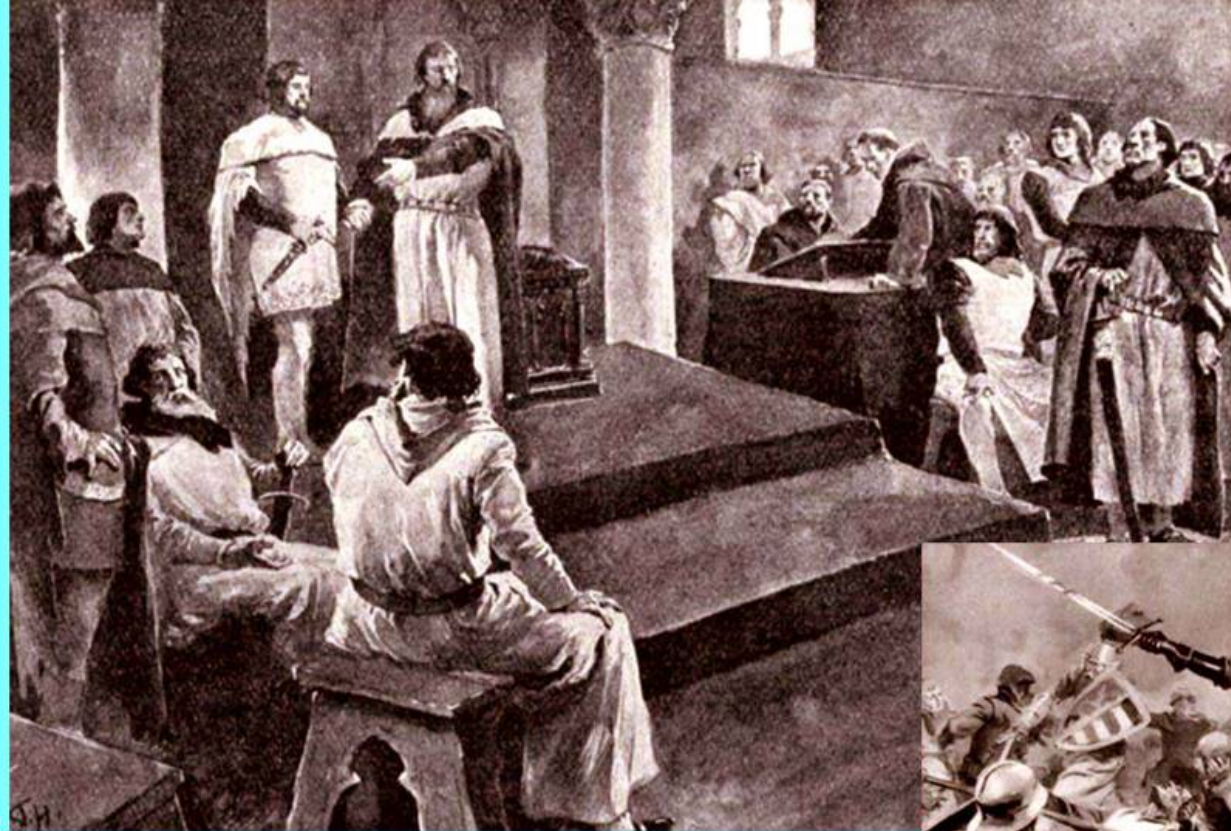
křest Václava - Karla IV.

uvěznění Elišky Přemyslovny

J.L. PŘIPOJIL K ČECHÁM CHEBSKO, OBOJÍ LUŽICI, AŠSKO A SLEZSKO (1335):

stoletá válka - bitva u Kresčaku

Jan Lucemburský doporučuje české šlechtě syna Václava

BITVA U KRESČAKU:

- „Když zaslechl povel k boji, zeptal se, kde je jeho syn Karel. Průvodci mu řekli, že nevědí, že se však nejspíš někde bije, načež král pravil: „Pánové, jste dnes všichni mými přáteli a bratry ve zbrani, proto vás žádám, jelikož sám jsem slepý, vedte mne tak daleko do bitevní vřavy, abych měl nepřátele na dosah meče.“ Rytíři souhlasili, a protože ho nechtěli ztratit v mačkanici lidí, svázali otěže koní dohromady. Krále pak dle jeho přání vysunuli o něco kupředu a tímto způsobem postupovali proti Angličanům... Postoupili však příliš kupředu a byli všichni na místě pobiti. Ráno je našli na zemi mrtvé, s koňmi navzájem spojenými.“
- „Toho bohdá nebude, aby český král z boje utíkal.“

— (Zbraslavská kronika)

Bitva u Kresčaku na dobové iluminaci

bitva u Kresčaku

Janova pohřební tumba (Katedrála
Notre-Dame, Lucemburk)

JAN LUCEMBURSKÝ

(1310 – 1346)

- Vyrosl na francouzském královském dvoře, obklopen přepychem
- Vyrůstá sebevědomí šlechty – chce se podílet na řízení státu
- Jan české politice moc nerozuměl, správu království přenechával mocným šlechticům, především Jindřichovi z Lipé
- „král cizinec“

- Uznávaný politik a válečník
- Již v roce 1341 se mu podařilo prosadit svého syna Karla za svého dědice Českého království
- 1346 – padl ve stoleté anglo-francouzské válce na straně francouzského krále u Kreščaku
- „výkvět rytířstva“

k českému státu připojil Lužici, Slezsko a Chebsko

KAREL IV.

DOMNĚLÁ PODOBIZNA KARLA IV.:

DOBOVÁ VYOBRAZENÍ KARLA IV.:

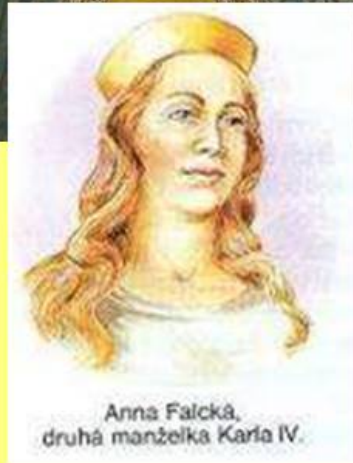

Manželky Karla IV.

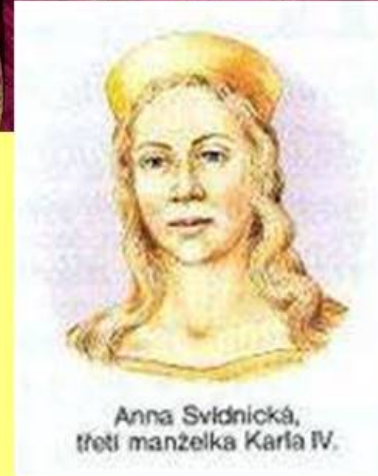
Blanka z Valois,
první manželka Karla IV.

Blanka z Valois

Anna Falcká,
druhá manželka Karla IV.

Anna Falcká

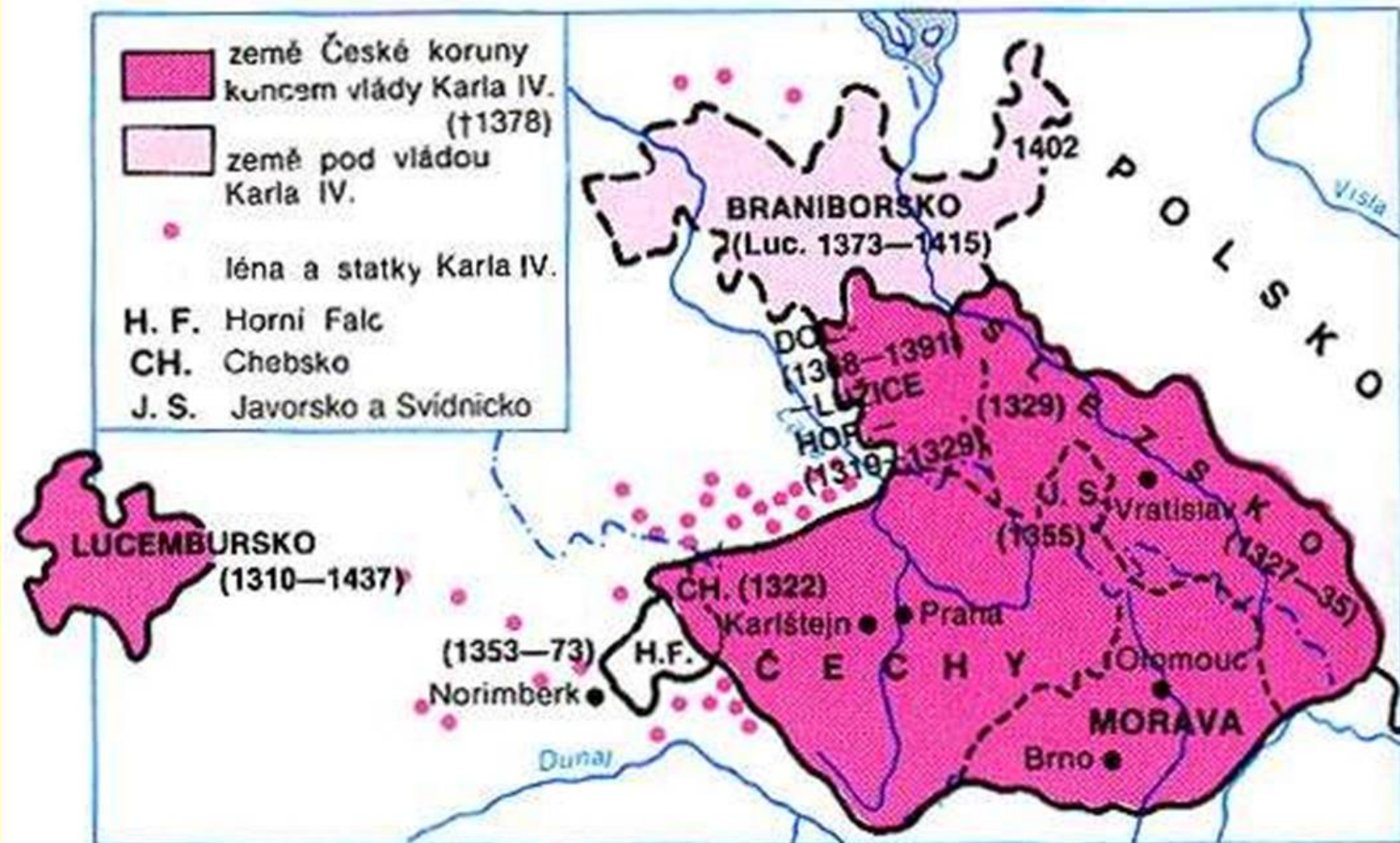

Anna Svídnická,
třetí manželka Karla IV.

Anna Svídnická

Alžběta
Pomořanská

Český stát za Karla IV.

**Založení Pražské university roku 1348. Arcibiskup Arnošt z Pardubic předčítá
zakládací listinu v přítomnosti zástupců všech čtyř fakult.**

**Příjezd Karla IV. do Říma ke korunovaci na
císaře (rok 1355).**

Karel IV. zakládá vinice ve středních Čechách.

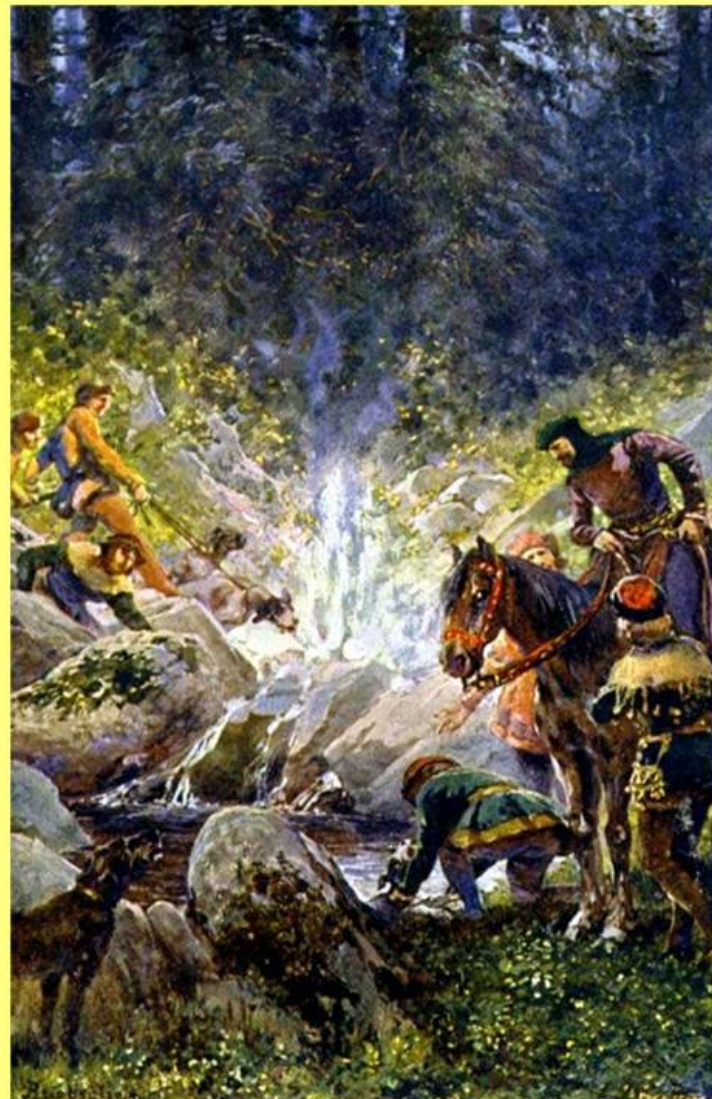
Roku 1357 položil Karel IV. základní kámen k novému, kamennému mostu, na místě poškozeného Juditina mostu.

Budování Hladové zdi na Petříně.

Karel IV. objevil horké prameny, při kterých založil roku 1370 Karlovy Vary.

Smrt Karla IV. v roce 1378.

KARLŠTEJN:

Korunovační klenoty:

Stavitelská a zakladatelská činnost Karla IV.

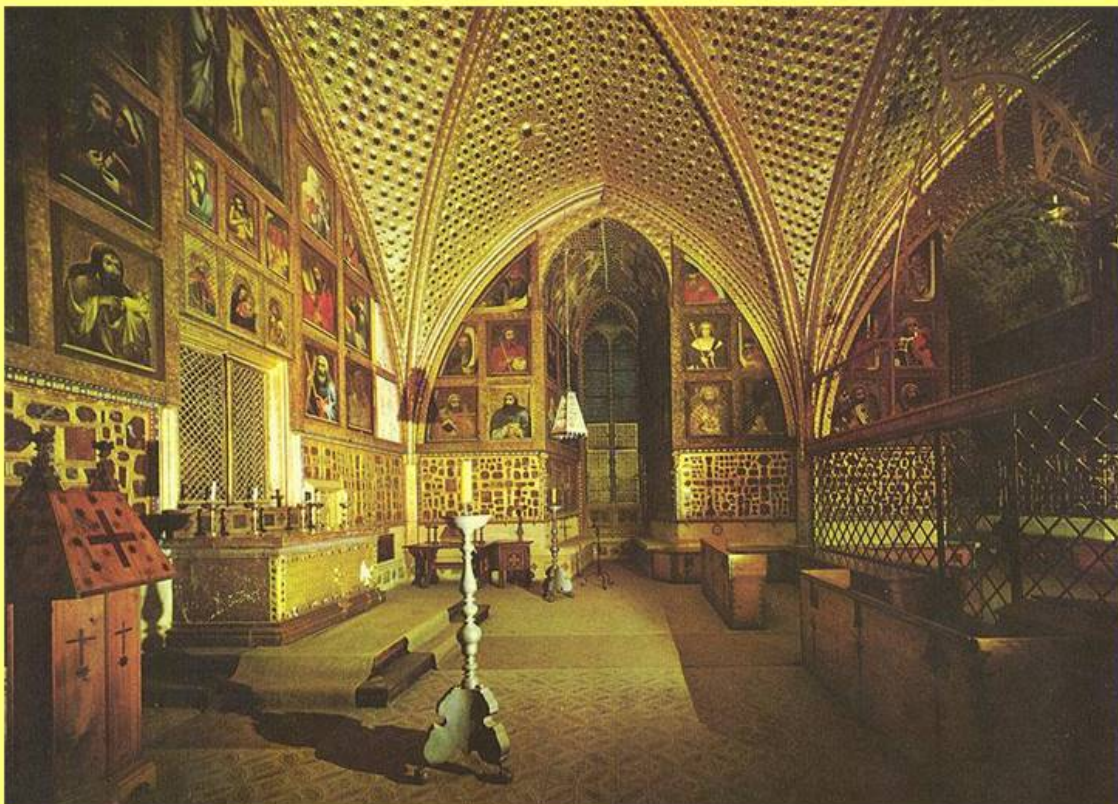
Karlův most

Karlova univerzita

Chrám sv. Víta

Kaple sv. Kříže na Karlštejně

Mistr Theodorich - desková malba

ZLATÁ BULA KARLA IV.

ROK 1356

- Nejvýznamnější ústavní listina středověké římské říše (platnost až do r. 1806)
- Římského krále volí 7 volitelů (kurfiřtů):
 - 3 duchovní (arcibiskupové mohučský, kolínský a trevírský)
 - 4 světští (český král, falckrabě rýnský, vévoda saský a markrabě braniborský)
- **Českému králi přináleželo:**
 - první místo mezi světskými kurfiřty
 - funkce říšského arcicíšníka
- V r. 1363 – nechal korunovat svého syna Václava, v té době 2-letého na českého krále – Václav IV.

KAREL IV. (1346 - 1378)

- narozen roku 1316 v Praze jako Václav, syn Jana Lucemburského a **Elišky Přemyslovny**
- ve třech letech odebrán matce, do sedmi let pobýval na hradech Loket a Křivoklát
- vychováván na francouzském dvoře (od 7 let)
- francouzský král **Karel IV.** – Václavův strýc (podle něj přijal Václav při biřmování jméno Karel)
- pobyt ve Francii – vladařská a kulturní inspirace, vzdělával se, účastnil se přednášek na univerzitě v Sorboně
- rok 1333 - povolán otcem zpět do Čech – titul **markrabě moravský**, správa Moravy, ale i Čech

- rok 1346 – **římský a český král**, o rok později korunován na českého krále v bazilice sv. Víta, o devět let později kardinálem korunován na **císaře v Římě**
- rok 1348 – založil Pražské vysoké učení (Karlova univerzita) – 1. ve střední Evropě
- založil Nové Město pražské, stavební práce na Svatovítské katedrále (stavitelé - Matyáš z Arrasu, Petr Parlér)
- vystavěn Karlův most (na místo Juditina)
- doba hladu moru – nebyla pro lidi práce – tzv . Hladová zeď na Petříně
- vystavěn hrad Karlštejn (kaple sv. Kříže – korunovační klenoty)
- vystavěn Emauzský klášter na Novém Městě

- diplomatická jednání a sňatky „z rozumu“ (Blanka z Valois, Anna Falcká, Anna Svídnická, Alžběta Pomořanská)
- synové: Václav, Jan, Zikmund
- 1344 – založeno arcibiskupství v Praze – 1. arcibiskup – Arnošt z Pardubic
- nechal vyhotovit korunovační klenoty
- pokus o omezení moci panstva – zákoník „Maiestas Carolina“ – neprošlo
- jako císař – Zlatá bula (1356) – výjimečné postavení Českého království v říši
- sepsal „Vita Caroli“ – vlastní životopis
- přezdívka – „Otec vlasti“

Zahraniční politika: 1. opíral se o Francii a papeže
2. připojil Braniborsko, Slezsko, Chebsko, Lužice, Lucembursko

Vyber správná tvrzení. Nesprávná tvrzení oprav.

1. Jan Lucemburský se nezajímal o český stát, zajímal jej jen jako zdroj peněz.
2. Král Jan byl nazýván Otec vlasti.
3. Král Jan zahynul v bitvě na Moravském poli.
4. Karel IV. dal zhotovit korunovační klenoty.
5. Karel IV. založil v Praze univerzitu.
6. Karel IV. získal i císařskou korunu.
7. Korunovační klenoty se v současnosti nacházejí na hradu Karlštejn.
8. Karel IV. připojil k Čechám např. Polsko.
9. Karel IV. nechal postavit most, který vede přes Labe.

Mohli se setkat?

1. Karel IV. a Jan Lucemburský
2. Václav IV. a Zikmund Lucemburský
3. Karel IV. a Sámó
4. Jan Lucemburský a Eliška Přemyslovna
5. Zikmund Lucemburský a Přemysl Otakar II.

Za Karla IV. patřily k zemím Koruny české

1. Korutany a Štýrsko
2. Braniborsko a Lužice
3. Uhry a Slovensko
4. Polsko a Litva

Vyber správné tvrzení o Karlu IV.

1. Byl syn	A, Anežky Přemyslovny
B, Elišky Přemyslovny
C, Jany Lucemburské
2. Byl vychován	A, v Čechách
B, ve Francii
C, v Lucemburku
3. Provázel otce do bitvy	A, na Moravském poli
B, na Lechu
C, u Kresčaku
4. Ovládal tyto jazyky	A, latinu, italštinu, francouzštinu, němčinu a češtinu
B, latinu, řečtinu, němčinu, francouzštinu, češtinu
C, latinu, italštinu, němčinu, španělštinu, češtinu
5. Napsal	A, Zápisky o válce galské
B, vlastní životopis
C, Životopisy 12 císařů

6. Založil

- A, Nové Město na Moravě
- B, Nové Město nad Metují
- C, Nové Město pražské

7. Připojil k českému království

- A, Lužici, Rakousy, Slezsko
- B, Slezsko, Lužici, Branibory
- C, Branibory, Pomořany, Slezsko

8. Nová území získal

- A, dědictvím
- B, darem
- C, koupí
- D, sňatkem
- E, válkami

○ **TEST - zakroužkuj správné odpovědi:**

Jaké je pravé jméno Karla IV.?

- a) Václav
- b) Vladimír
- c) Vlastislav
- d) Vratislav

V jakých letech vládl?

- a) 1344–1378
- b) 1346–1378
- c) 1345–1378
- d) 1347–1378

Proč byl založen Karlštejn?

- a) na obranu
- b) na konání plesů
- c) na uchování korunovačních klenotů
- d) jako letní sídlo

Jak se Karlu přezdívalo?

- a) Otec Země koruny české
- b) Otec vlasti
- c) Otec Prahy
- d) Otec Česka

V jaké bitvě zemřel jeho otec?

- a) námořní
- b) u Kressenbrunnu
- c) nezemřel v bitvě
- d) u Kresčaku

Kdy podnikl korunovační cestu do Říma?

- a) 1355
- b) 1356
- c) 1357
- d) 1358

Bylo Pražské biskupství povýšeno na arcibiskupství?

- a) ano
- b) ne
- c) možná
- d) nevím

Otcem Karla IV. byl:

- a) Karel Veliký
- b) Jindřich VII.
- c) Jan Lucemburský
- d) Filip IV.

V letech 1323-1333 byl Karel vychováván v:

- a) Anglii
- b) ve Francii
- c) ve Španělsku
- d) v Rusku

Jak se jmenovala první manželka Karla IV.?

- a) Anna Falcká
- b) Alžběta Pomořanská
- c) Blanka z Valois
- d) Eliška Přemyslovna

VÁCLAV IV.

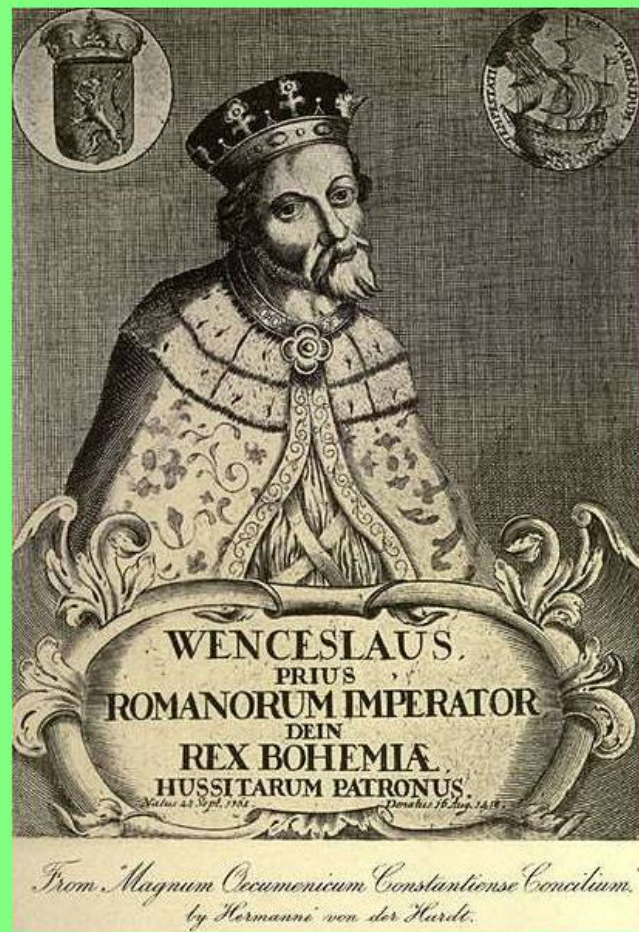
Mladý Václav IV. na Votivním obraze Jana Očka z
Vlašimi (14. století)

Pečet' Václava IV

Václavův ledňáček a lazebnice z
bordury Bible Václava IV.

Další Lucemburkové:

1)Václav IV.:

a)

- českým králem byl korunován již ve 2 letech
 - spoluvladař svého otce
- v 15 letech se stal králem Svaté říše římské
- nikdy se nestal jejím císařem, byl sesazen Zikmundem
- hodnotíme ho jako slabého panovníka

Václav IV.

Zikmund
Lucemburský

b) Spory krále se šlechtou:

- chtěla omezit moc krále
- král byl dokonce šlechtou i uvězněn

Lazebnice a král uvězněný ve své iniciále W. Detail z Bible Václava IV.

Lazebnice Zuzana podle pověsti pomohla Václavu IV. utéct ze zajetí.
Převezla ho na loďce na druhý břeh Vltavy.

Roku 1394 zajali čeští páni krále Václava IV. na Pražském hradě. Sami se ujali vlády v zemi.

c) Spory krále s arcibiskupem:

- dvojpažství
 - papež v Římě
 - papež v Avignonu
- arcibiskup Jan z Jenštejna podporoval papeže v Římě, Václav ne
- neshody mezi nimi vyvrcholily smrtí Jana Nepomuckého (jeho smrt nařídil král)
- Jan Nepomucký byl později prohlášen za svatého

Jan z Jenštejna

Jan
Nepomucký

Smrt Jana
Nepomuckého

Jan Nepomucký

Monument od Lorenzo Mattielliho v kostele Peterskirche ve Vídni zobrazuje, jak je Jan Nepomucký shazovaný do Vltavy pod dohledem Václava IV. (v římském plášti vpravo)

Místo, z něhož byl na Karlově mostě do Vltavy Jan Nepomucký sv

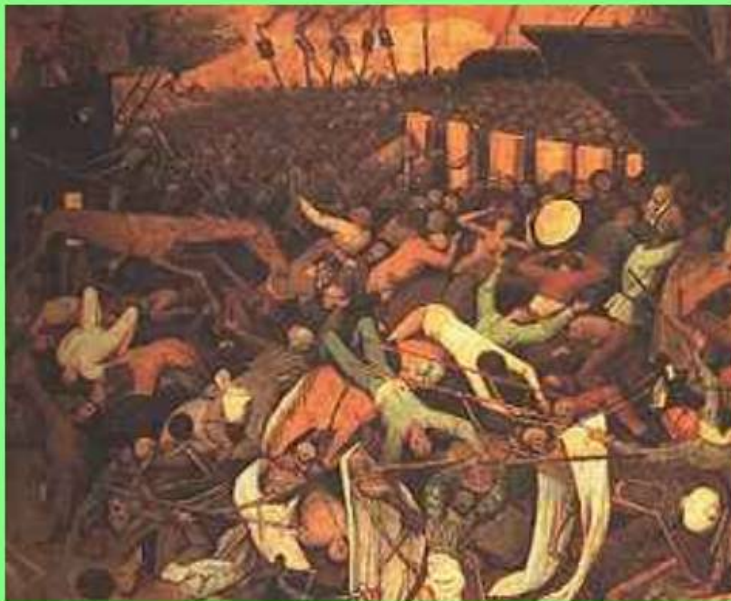
Hrob sv. Jana Nepomuckého, katedrála sv. Víta, Pražský hrad

Socha sv. Jana Nepomuckého s typickými atributy, pěti hvězdami a křížem, v blízkosti dómu sv. Václava v Olomouci

d) Za jeho vlády byla u nás morová nákaza:

- černá smrt
- neznali lék
- zemřelo velké množství lidí
- morové sloupy

Černá smrt

Morová nákaza v Evropě na dobovém obraze.

Černá smrt

Šíření moru po Evropě

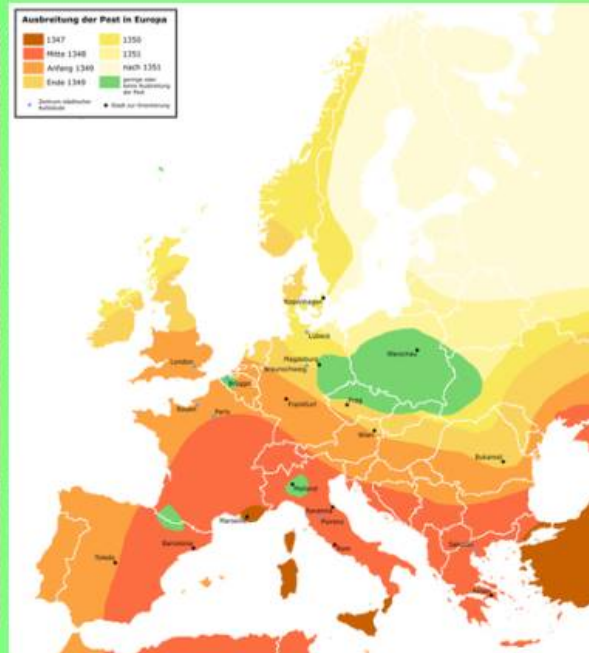
Epicentra **epidemie moru** ležela ve středomořských přístavech. Během několika let se **Černá smrt** stala postrachem v celé Evropě. Některé oblasti (například České království) byly zasaženy méně. Přesto bylo na kompenzování poklesu populace potřeba více než století.

1347 zima 1349 po 1351
 léto 1348 léto 1350 léto 1351
 jaro 1349 léto 1351

Lebka ženy, která podlehla moru v Londýně

Oběti morové epidemie ze hřbitova East Smithfield. Vědci zkoumali 490 kostí, které porovnali s ostatky 291,66 pochovaných králové před příchodem Černé smrti v **Dánsko**. Ode obětí odzvětili také genetický přenos a velmi podobné zrychlil a zhušťoval vzduch

Šíření černé smrti

Sebemrskáčství (flagelantství) mělo usmířit Boha jako domnělého původce moru

Tanec smrti v podání Hanse Holbeina mladšího - jedna z četných reakcí na šířící se smrt (z norimberské Světové kroniky, 1491)

DEKRET KUTNOHORSKÝ

1409

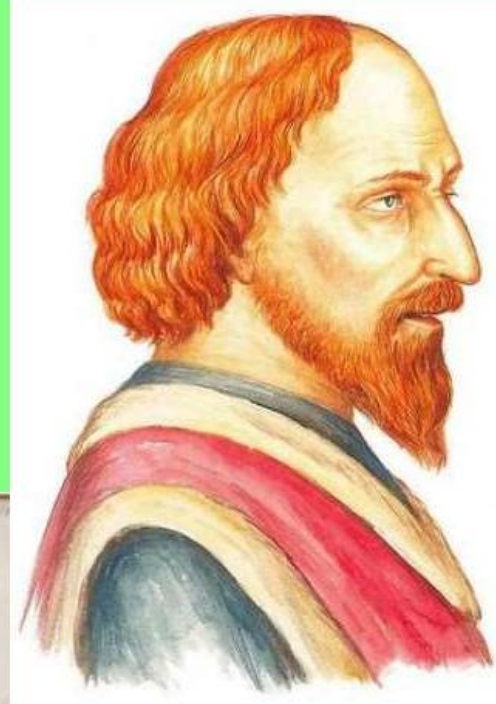
změna poměru hlasů na Karlově univerzitě
ve prospěch Čechů
Češi mají 3 hlasy, cizinci 1 hlas

2) Zikmund Lucemburský

a)

- po smrti Václava IV. se měl stát českým králem
- česká šlechta ho neuznala
- vlády se chopil až v roce 1436
- zemřel 1437

- b) V tomto období u nás bylo husitské revoluční hnutí:
- Zikmund se snažil stát našim králem

Test – kdo nebo co je na obrázku?

Metodické pokyny.

Tato práce je určena žákům 7.ročníku a seznamuje žáky s historickým vývojem českého státu v období vlády Lucemburků.

Využití: 1.výklad nového učiva
2. upevnění učiva
3. prověření znalostí

1.list

úvod

2. – 7.list

popis obrázků – panovníci

popis mapy

stavby

8. – 11.list

procvičení – ano – ne, oprava tvrzení

mohli se setkat

vyber správná tvrzení

Zdroj:

http://nd01.jxs.cz/058/301/be4cd5043d_271065_o2.gif

http://nd01.jxs.cz/618/822/3124618242_24997713_o2.gif

<http://www.panovnici.estranky.cz/img/mid/303/zikmund-lucembursky.jpg>

<http://www.panovnici.estranky.cz/img/mid/302/vaclav-iv..jpg>

http://nd04.jxs.cz/776/326/97b84c3bde_72734888_o2.gif

<http://history-if.blog.cz/1101/cesky-stat-lucemburkove>

<http://img1.ct24.cz/cache/616x347/article/11/1091/109079.jpg>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/01/Meister_Theoderich_von_Prag_002.jpg/220px-Meister_Theoderich_von_Prag_002.jpg

http://img5.rajce.idnes.cz/d0504/3/3387/3387433_df3af3fde3dcb94d0e70d06a56eb83b9/images/Mistr_Theodorik_-_Nebeske_vojsko.jpg

<http://www.hrad.cz/img/u/prazsky-hrad/img-katedra-sv-vita-1.jpg>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/21/El%C5%A1ka_Pomo%C5%99ansk%C3%A1.jpg